

శ్రీకలాభిలాషక కావ మాలిక. ౧౦ *

సంపాదకుడు, మారేపల్లిరామచంద్రశాస్త్రి.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

మధురామాయణము: సుందరకాండము

(పా రాయణ గ్రంథము.)

కుమారవిజయ గంగాపరిణయ మైరావణపరిత్యాగి

ప్రబంధకర్తయు

సి. బి. యమ్. హైస్కూలునం దాంధ్రవండితుఁడును నగు

బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశరత్తుచే

వి ర చి త ము.

విజయ రామచంద్ర ముద్రాక్షరశాలయందు

తదగ్రంథకర్త మిత్రులకోద్ధాటున

ముద్రితము.

1913.

ॐ
క్రీడాగీవాషక కావ్యమాలిక.

నిత్యపోషకులు.

క్రీడి శేషులైన విన్నకోట అప్పలనరసింహులు సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

మ. రా. రా. బొడ్డురామయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

“ ఆరుట్ల రామదాసునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

“ ధరాల వేంకటరమణయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

“ బూరే జగన్నాథకులునాయుడుగారు,
హర్ష బాదు, గంజాముజిల్లా.

నిత్యసహాయకులు.

మ. రా. రా. వరిగొండ వేంకటనరసింహముపంతులుగారు,
ములగపాక.

“ తిపురాన నివాసరావునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

“ తోట రాజయ్య సెట్టిగారు,
సిరువంచ.

“ రావుబహద్దరు కేసానపల్లి నరసింహరావుపంతులు,
గారు, విశాఖపట్టణము.

సంపాదకయ పీఠిక.

మధురామాయణములోని యీ 'సుందరకాండము' మాకావ్యమాలికలోని పదవపుష్పము. పద్యకావ్యములలో రెండవది. ఇది ౧౯౧౧ సంవత్సరమున రచింపఁబడినది. పండితాభిప్రాయములవలన దీని కవితాశైలి మొదలగువానినిగూర్చి విపులముగా తెలియును. గ్రంథకర్త పీఠికలోనున్నటుల ఇది స్త్రీబాలురకు తగునటులుండును; తెలుఁగే తెలిసినవారికి పాఠాయణమునకును పనికివచ్చును.

నామిత్రులగ్రంథములు సాధ్యమగునంతవఱకు మాకావ్యమాలికలో చేర్చుట మొదటినుండియు నాసంకల్పమగుటచేతను, గ్రంథము కథారవాది సుగుణములు కలదగుటచేతను, గ్రంథకర్తగారు తామే కోరుటచేతను ఇది మాకావ్యమాలికలో చేర్చుటకు సంతోషపూర్వకముగా అంగీకరించితిని.

ఇది ఆంధ్రలోకమునకు మేలుచేసి, గ్రంథకర్తగారు తలఁచిన ఫలము కలిగించుఁగాక

ది 17-10-13,

విశాఖపట్టణము.

మ. రేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి.

పీఠిక

శ్రీయార్యవద్యులారా!

చ. సురలకు భోజ్యవస్తువయిఁ సూరిజనస్తవనీయ మైదిచిన్
బరగెడు చందబింబమునుఁ సైన్వీరిణులారసి యేవగింపరే
నిరుపమమైన యిక్కఁగ గణింపని యిప్పటిలోకులెవ్వరున్
నిరసనభావముంగొలువఁ నిరసయే యమ్మహోపలబ్ధికిన్.

అనియాహించి ఈమహాకావ్యము సమగ్రముగా నాడుకాండములును రచించి
సిద్ధపరిచితిని. ఇది వ్రాయుటకును ఈపేరిడుటకును ముఖ్యకారణమంతయు బాల
కాండమున విస్తరించియున్నను గొంత యిందు బొందుపరిచెద.

మధుమాసమునను, మధుబుతువునందును, ప్రాముంఘ జనించుటచే మధురా
మాయణంబను నామమిడితిని. శ్రీమద్రామాయణాది రామాయణములు జటిలపా
కము గలవిగా నుండుటంజేసి మహాపండితులకుఁదక్క నెరుల కర్థగ్రాహ్యమలవ
డదని ఆయాకావ ములయందలి సందర్భములు పోకుండ ప్రబాలురకందఱికిని
దగునటుల మిక్కిలి చిన్నపదములతో రచింపఁచితిని.

అన్నికాండములును ఒక్కపాత్రముగా ముద్రించుటకు ధనలోపముచేత, ఉ
త్కృష్టమయినదియు పారాయణోపయుక్తంబయినదియు నగుటచే, ముఖ్యులగు

మ॥ రా॥ రా॥ వాకాడ రామస్వామినాయుడుగారును,
,, కొండె వెంకటప్పారావునాయుడుగారును,
,, డబ్బూరు రామమూర్తినాయుడుగారును,
,, గురుడా లక్ష్మీనరసయ్యసెట్టిగారును,

మఱికొందఱు సహాయకులును అభిమానించుటచే నిది ప్రచురింప వీలయినంత
నవారి నందఱ కృతజ్ఞతాపూర్వకంబున నభిలషింపుచుండెద.

కొడువగ్రంథమంతయు పైకివచ్చునట్లుగా భాషాభిసూనులగునారందఱు అభి
మానింతురని ప్రార్థించుచు శాశ్వతముగానుండెడు కార్యంబులు నిర్వహించెడువా
రగుటచే మిక్కిలి విన్నవించుకొనలేదు.

ఈయుదమంబున ఎక్కువ శ్రద్ధాభక్తులను వహించి శ్రమడమిట్లుకొర్చి కా
ర్యమునుపొందువరిచిన హరికథోపనానుండగు శ్రీ తుమ్మపాల నారాయణదాసుగా
రికి సదా కృతజ్ఞుడనై యుండెను.

మఱియు సోయయ్యలారా నాచేతి కబ్బము మీచేతం జిక్కంగాన జిక్కని
శుక్కింపజూడక ప్రేమాతిశయమ్మున తప్పుల సుప్పులుగనే గణించి గౌరవింతురని
మాతృభాషా లాఘుల నందఱు ప్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లువిధేయుడు,
బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశర్మ.

పండితాగిహయములు.



ప్రసిద్ధి కా లేజి తెనుగుపండితులు ఆంధ్రవాల్మీక రామాయణకర్తలు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ వేదమూర్తులయిన వావిలకొలను సుబ్బారావుపంతులుగారు
దయచేయించియంపిన లేఖ నిండు బొందుపరచుచున్నాడ.

.....

.....

తమకుపంపిన పద్యములఁ జదివితని మిక్కిలిచక్కఁగానున్నవి. అవి మేకద్భుత
పాండిత్యము కలదనియుఁజాటించుచున్నవి. కవిత్వము సరళముగను, మధురము
గను, ధారాశుద్ధిగలవిగనున్నవి. ఇన్నిటికిని మెఱుఁగిచ్చునది రామకథ, దైవభక్తి
చేతను, మాతృభాషారక్తి చేతను మిక్కిలి పరిశుద్ధమైన భాషయందు గ్రంథము
వ్రాసినందునకై మీరునా.....

ఇట్లులే లోకోపకారముగ నింకను కృతులురచియించి భాషావధూటి నలం
కరింతురుగాక యని-కోరెద.

ఇట్లువిన్నవించు భవద్విధేయుడు,
వా॥ సుబ్బారావు.

బ॥ కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రిగారు,
కైకలూరు, కృష్ణజిల్లా.

చ. మధుమధునోక్తిగుంభనల మాధురిమాధురి మాధురీణమా
మధురఘురామనచ్చరిత మాధ్వనిసాధ్వనిగానెఱింగిమీ
రథరమునానకుండ కుండదంతయు ముక్తివధూటికేళిధా
మధురములక్ష్మీనర్సకవి మార్గమనర్గళమిందుఁ బొందుఁడి.

మ. మధురామాయణమన్న పేరఁగృతినిమ్మై సెప్పవీక్షకనం
శిథిలంబయె డు లాగునన్ బెహర లక్ష్మీనర్సయాఖ్యుండు త
తగఁధసంక్షేపమయైన యచ్యము వివిక్తంబర్థనీయంబుమీ
రధికాసక్తులరౌచు సౌసుజనులారా చూడుఁడి కబ్బముకొ.

కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రి,

గౌరవ్వుంటు గర్లస్పృహసూక్ష్మతాంధ్రపండితులు,

విశాఖపటణము

బ్ర॥ భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రిగారు,

విజయనగరము.

మ. బెహరాలక్ష్మీ నృసింహనత్రవికృతిఁ ఘోక్తి సందభమున్
బహుళాంధ్రామర వాగ్విశేషరచనా ప్రాగల్భ్యమున్ సద్రసా
వహగంభీరకథా సుఖోల్లతయున్ వాక్యానుసంధానమున్
ముహురాస్వాదన యుఁజేయ మధువుప్పొంగున్ గంద్రాళికిన్.

భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రి,

గౌర్నమెంటు గర్ల్స్ హైస్కూల్ సంస్కృతాంధ్రవండితులు,

విశాఖపట్టణము.

బ్ర॥ డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతిగారు,

పల్లాకిమిడి.

ఆ. గీ. వామలూరుకాని రామాభిషిక్తుండు తరుచరుండుకాని తత్వవేద్యు
డరయ బెహర లక్ష్మీనరనయ్యయీగాధ ముకురదృశ్యశైలముగ నెనర్చెన్.

డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతి,

పల్లాకిమిడి శ్రీరాజాస్థానపండితులు.

మ॥ మగటపల్లి బుచ్చికామకవిగారు,

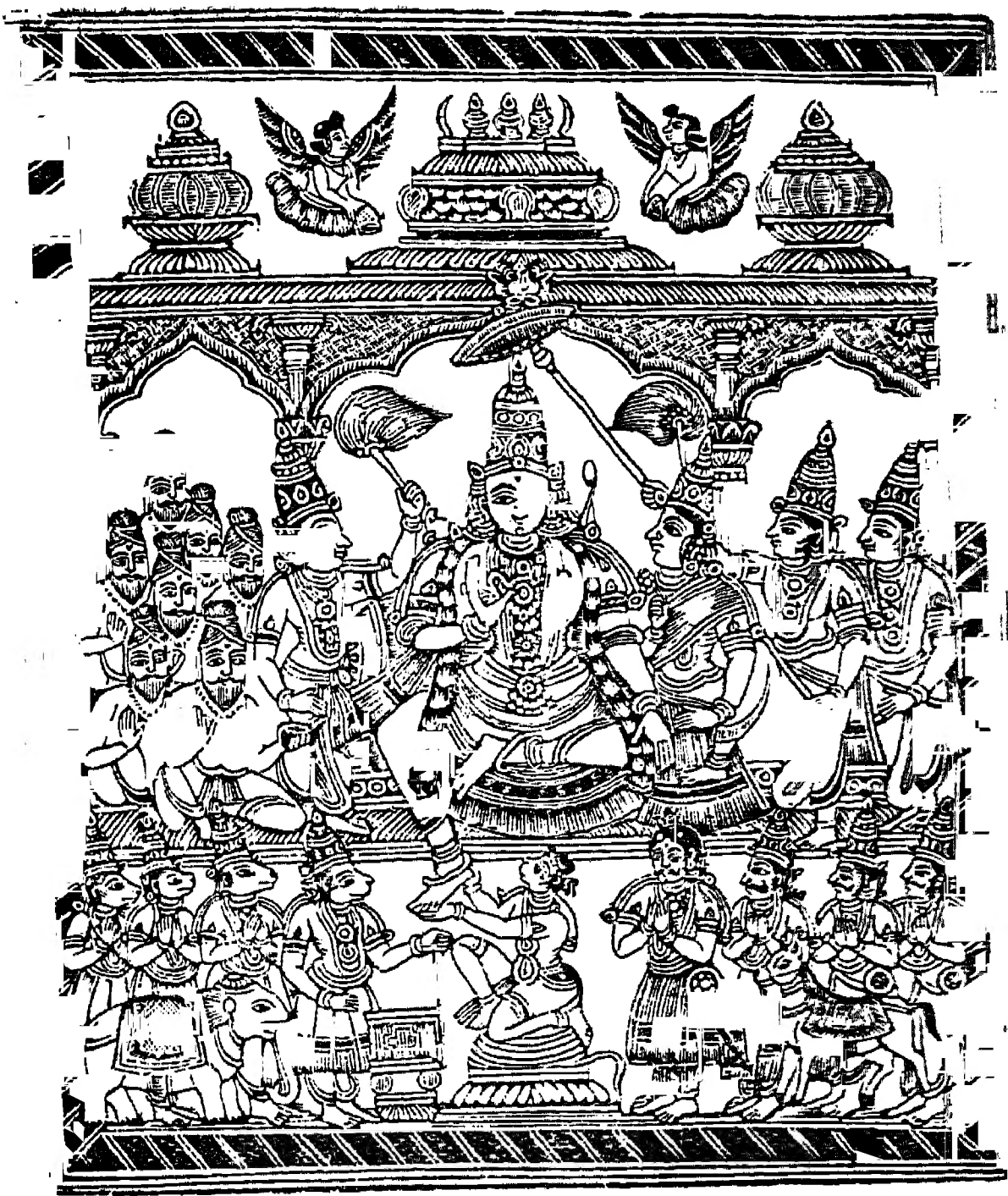
విశాఖపట్టణము.

శ్రీబెహరాన్వయ ప్రపాథోరాసి సంజాతపూర్ణిమా శశధరుండు
నతతనారాయణ చరణాబ్జయుగళ సంస్మరణ సమన్విత మానసుండు
నకలనత్రవిజన స్తవనీయ మహనీయ కవితాప్రభావసంకలితయశుండు
వినయవివేకాది విశ్రుతసుగుణౌఘసహిత లక్ష్మీనరనయ్యవిబుధుఁ
డాంధ్రమున మధురామాయణాఖ్యనలరు గ్రంథమున్విరచించె నారవినుధాక
రాణ్యవమహీధ్రతారకంబై వెలుంగ పరమవైకుంఠసాయుజ పదవిగోరి.

క. కనుగొని మధురామాయణ మునుబుధపుంగవులు గవులు బొందిరిమోదం
బును మృదుపదవిలసితప ద్యనికర నిర్మాణశక్తి కరుదందిమదిన్.

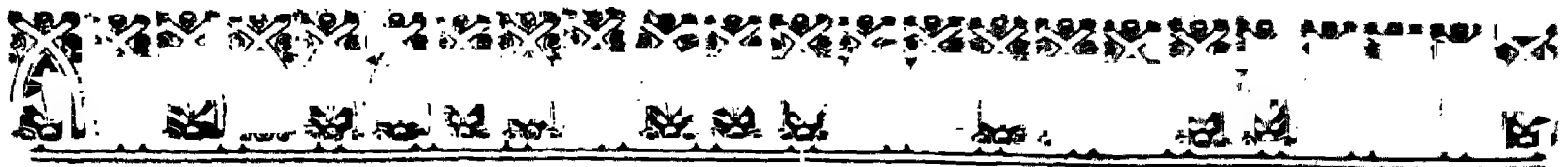
క. రామబ్రహ్మమునెదలో వేమరుభ్యానించుకతన విరచింఁచెను
రామాఖ్యను భరగెదు మధురామాయణమనుప్రబంధ రాజం జెల్లమిన్.

తెనుగుష్పండితులు, మగటపల్లి బుచ్చికామకవి,



ధ్యానశ్లోకములు,

వైదేహీసహితం సురదుఃఖతలే హైమేమహామంటపే మధ్యేపుష్ప
 కమాసనే మణిమయే వీరాసనేసుస్థితం అగ్రే వాచయన్ప్రభంజన సుతే
 తత్త్వంమునిభ్యఃపరం వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామంభ
 శ్యామలం॥ వామేభూమిసుతా పురశ్చహనుమా నృశ్చాత్సుమిత్రాసుతా
 శ్చతుఃస్థా భరతశ్చ పార్శ్వదళయో ర్వాయావి కోణేషుచా సుగ్రీ
 వశ్చ విభీషణశ్చ యువరాట్ తారాసుతో జాంబవా నృధ్యే నీలసరో
 జ కోమలరుచిం రామంభజే శ్యామలం॥ నమోస్తు రామాయస లక్ష్మ
 ణాయ దేవ్యైచ తస్యై జనకాత్మజాయై నమోస్తురుద్రేంద్రీయమాని
 లేభ్యో నమోస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః॥

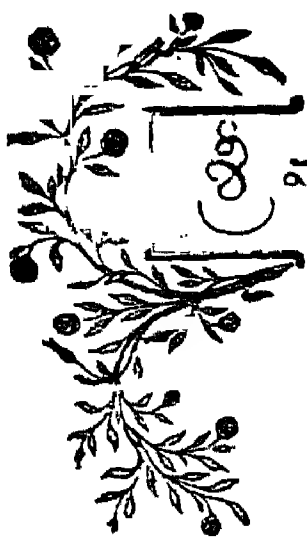


శ్రీ హయగ్రీవానమః.

మధురామాయణము

సుందరకాండము.

పారాయణగ్రంథము.



శ్రీ మద్విశదాబ్జాస్తర

ణా మహితగుణా నిగమగణా భరణా స

ర్వామర సన్నతచరణా

కోమల ముని హృదయసదనః ఘోటకవదనా.

1

వ. అంత మతీయు.

2

చ. అనిలజుడధిదాఁటెద ధరాధిపుఁ గూర్చెద నీతఁదెచ్చి య
య్యినజుని మెప్పుగాంచెద భరించెద మిమ్ములనంచుఁ దెప్పినన్
వనచరు లాత్మసంతసిలి నాసపు నిర్జరులెల్లఁ గొల్పు రీ
తినిఁ గడుభక్తి నాతని నుతింపుచు నిచ్చలు దీర వేడ్డుకన్.

3

చ. కనకమయాంగదంబులును గాంచన కుండలము ల్గిరిటమున్
దనియ నలంకరింపఁగ నదాగతి పుత్రుఁడు దివ తేజుఁడై
మొనయుచు, నెక్కె నాపులు గవుల్ దనవెంటను రానగేంద్రమున్
జనితమణిప్రసాంద్రము వసన్తరుదింద్రము నమ్మహేంద్రమున్.

4

వ. ఇట్లు లమ్మహేంద్ర శైలాలోహణంబుంజేసి యచ్చట.

5

హనుమంతుండు సముదము దాటుట.

చ. తరువులనెక్కి నత్ఫలవితానము డుల్పుచుఁ బ్రరంబులున్
దొరుగఁగఁద్రోయుచున్ బొదలఁమారుచు దారుచు గేలుసాచి ను
ర్భర శరభాదిజంతువులఁ బ్రాముచుఁ బాముల కోరలూడ్చుచున్
దిరిగె ననేకమార్గములఁ దెంపరియై హనుమంతుఁ డయెడన్.

6

గీ. ఖపథగోల్లేఖభంగ సంఘాతులంబు గ్రాహనకృది జలజంతు రాజితంబు
భూరినాదావరుద్ధ దిగ్భారణంబు ఛాలితాంభంబు గాంచెను సాగరంబు - 7

మ. కని దాటంగనిదెంత నాకనుచు బొంకం బంకురింపంగ రా
ముని సుగ్రీవుని నగ్నిపాయువుల సంభోనాథు నీశాన్యుభా
నునిశానాథు ధనాధినాథువిధు జిహ్వున్విజ్ఞు నీశాను నా
త్త నమస్కారమొనర్చి పేరిచి జగత్పాత్రాత్మజుండుద్దతికె. 8

శా. చోరున్ రావణు బిట్టడంతునని యాస్ఫోటించి క్రేకార్చి యా
శారంధ్రంబులగల్చి పాదములు నిస్తండ్రక్రియంగూర్చి ను
ర్వారప్రక్రియ నూచిబాహువులు వక్త్రంబెత్తి లంకాపుర
ద్వారంబెంచుచు దాటె నింగికి మహేంద్రంబుర్విలోక గ్రంథకంకె. 9

శా. ఆకాశాధ్వగుడైన వాయుసుతు సఖ్యంబంద సంద్రంబుమై
నాకున్తున్నుగ సంపవచ్చు నతని న్సామీరి వీక్షించినే
బోకుండడ్డగ వచ్చె రక్కసుడు నాముష్టిప్రహారంబుచే
కంగూల్చెదనంచు వేయిబడియెం బెన్తుర్చమైగప్పగకె. 10

—●—హనుమంతుండు మైనాకుని గౌరవించుట—●—

వ. ఇట్లు వడిన మైనాకుండు మూర్ఖుడేలి దివాకృతి నాకసమ్మున నిలిచి. 11

క. నేమైనాకసమాఖ్యుడె భూమీధ్రువరేణుడెక సముద్ర ననుజన్
జేమము నెరుపన్వచ్చితి నీమీద నైనయనెవరు నేర్తురె హనుమా. 12

చ. అనిమటిపల్కె లోకహితుడైన రఘూదత్తహు కార్యకారివై
చనియెడివాడెవేమనుదు సాగరమెల్ల దరించి పోవ యో
జనశతమయ యొక్కగడి సాగిలి యియ్యెడ సత్ఫలంబులం
దిని చనుమంచువేడితిని తీర్పుము నామది కోర్కె నాపుడున్. 13

గీ. ప్రాప్తపోవచ్చె గారంబు బొందుపరుప

బోవలెను వేగ లంకకు భూధరేంద్ర

యలరితిని నీబహుకృతి కనుచు గరము

బూని ధరనంటి చనె బవమాన సుతుడు. 14

ఉ. ఆగిరివ్యుచెంత కమలాధిపుడవు డప్పుడువచ్చి మెచ్చి నీ
వేగి సపక్షయక్తి జరియింపుమ యెప్పటిరీతినంచు నా

మ ఘనామాయణము.

శ్రీగణేశాయ నమః తస్మై శ్రీవరమును జేర సురలో సమీరపు
తాగమనంబు నెల్లవిని తద్వతమిన్నుర సాఖ్యకన్యకన్.

15

—●●—**సురసాసింహితానికారణము**—●●—

క. రావించి నాగజననీ! నీవాకాకుత్స్థకార్య నియతింజను న
ప్పావని చేవరగనుంగొనఁ గావలె నరుగుముడు వీధిగాఁదన జైకిన్.

16

క. అనఁ జని తేనమాయల - తను బలుతెరఁగులను నానిఁ దవలిన నాతం
డును బట్టువడక దివినే! గెను దప్పించికొని లంకఁ గినుకంజేరన్.

17

వ. అప్పుడ స్నాగజనని సురలంజేరి మారుతియజేయుండని పలువ నందలు నం
తసిలుచుండి రంత నమ్మినుదాతి నింకొక జాడంజనుచున్న నాయుతనయన
కడ్డంబుగవచ్చి ఛాయాగ్రాహిణియైన సింహికంజంపి సుపేలాచలంబుంజేరి
యచ్చట నలయికదీర సుక్కనిముసంబు విశ్రమించి యమ్ముండట.

18

—●●—**హనుమంతుండు లంకంగొంచుట**—●●—

ఉ. కోటలగడ్డలం గడులు గోపురముల్లుడులం గణమ్ములున్
దోటలు మేడమిద్దియలు దోడ్డులు చావడు లిండ్లు వప్రమున్
ఘోటక శాలలుం బనుల కొట్టియు లాలయము లృభాస్తలున్
సోటకమందీరమ్ములు ధనాలయముల్ జలయంత్ర పుత్రికన్.

19

చ. సొగడల సన్నజాజులను పొన్నల గున్నల గుట్టు మాపులనే
నెగడిన శోటలం దిరుగు నెమ్మలయాటలు పల్కిఁ జిల్కలా
దిగగలపుల్లులంగనుచుఁ జేటులు జోపఁగ నులిగితమ్ముల
న్వగలెడు నంచలొప్పుఁ గరుఁపంపుఁ గొలంఘలఁ జూచి మెచ్చుచున్.

20

వ. మఱియు నాహనుమంతుండు తనమనస్సున.

21

మ. సిరికిందావలమై సురేందువురి మింఁజెం గూరదై తాళిచే
బురుకించెంజముసోలి నిందుఁజూర ముప్పుంజెందు నిందుఁగెదవా
నరుఁడెవ్వఁడు చనంగ నేర్చు దనుజుల్ నన్నటివారింపఁజూ
తురదేమో యెటులొను తఁగన నెందుంజూత్తు నిప్పట్టునన్.

22

చ. అనిలునకైన ధూమమునకైనను నామెయి యంటకుండ ని
త్తునుపును సంకుచించికొని దాటెదలంకకు తఁజూచి వ

సుందర కాండము.

త్తును దనుజుల్ వెరంగుపడఁ◆ దూరెదదారెద సందుగొందులన్
జనక జరోయఁబూనెదను◆ సందియమందగ నేల యిచ్చటన్.

23

మ. అసిధైర్యంబుననున్నయంతరవి య◆స్తాదిం గనంబోయెనీ
హనుమంతుండు మదీయవంశజుని కా◆రా ధంబుగావచ్చె న
ప్పని నేనున్నను గాదటంచుఁజనె నా◆బ్రహ్మాండలోకంబు గ
ప్పెను బెంజీకటి త దుర్దశను దె◆ల్పెన్నాగ సాంద్రంబుగాన్.

24

వ. అప్పుడు.

25

మ. అణుమాత్రాకృతి లంకఁజేరఁ జనగా◆ నమ్మారుతింగాంచి లం
కిణియిన్ రాక్షసి యా◆చ్చిపేర్చి కఠము◆ లీలించి ధట్టించి రా
వణసంరక్షిత రాజ్యమిందుఁ జొర నె◆వ్వాడైన తిల్లకుం
డునె నీవెవ్వఁడవల వచ్చితివి చే◆టుంబొందె దిప్పట్టునన్.

26

—◆◆◆హనుమంతుండు లంకీణింగొట్టుట◆◆◆—

మ. అనరింద్రాదుల నార్చిపేర్చగల బా◆హుశక్తియుక్తుండ నా
కనగానెంత చొరంగ నిప్పురము డా◆యంజూచ్చితే నిన్నుమా
ర్తును బెన్గున్ద్రుననేల మిట్టివడె దు◆దో గింపుతప్పించి కొం
చును బోనెవ్వతెవీపు వచ్చితిని నే◆జూడంగ నిచ్చోద్యముల్.

27

శా. ఆమాటల్ విని నేను లంకిణి సమా◆ఖ్యన్ లంకఁగాపుండు న
న్నేమీపల్కెదవిట్లు చూడకయె ని◆న్నీమాత్రఁ బోనిత్తునే
నీమేనుం గ్రసియింతునో దనముగా◆ నిశ్శంకనంచు న్నహూ
గ్రామ్రూరుణ నేత్రమైగదియ రా◆ నయ్యాంజనేయుండొగిన్.

28

చ. కనలుచు గుండియం బొడుప◆గాఁ బడి చొంగలు గ్రక్కుకొంచు ని
ట్లనియె నజుండు నాకు దెలి◆యంగ వచించెను మున్ను రామచం
ద్రుని సతి నారయం గపివ◆రుం డెటకుం జనుదెంచు నిన్ను ద్రుం
చును దొలిమద్దగాఁ బిదపఁ◆ జొరగొనుం బురిఁ జంపు నందఱన్.

29

చ. అని వచియించె నప్పగిది◆ నేయ్యె నజేయుఁడవీపు నాదువా
తను బడిగెల్పు కొంటివిగ◆దా యింకనిన్నుఁ గడంక నేరికై
ననువశమయ్య నీదగు మ◆నఃఫలసిద్ధినిఁ గాఁతువన్న నా
త్తును ముదమంది తానరిగె◆దా నవిఁగాచి సువర్ణలంకకన్.

30

వ. అంత.

31

గీ. రాముడేవివెనుకు జగఁ తృణనుతునఁ కభిలలోకంబులగుపింపఁ నమరుఁడ్ర
వీధినెత్తినదివ్వెనాఁ వెలిఁగెఁ దూర్పు గొండమీఁద నుభానిధిఁ మండలంబు. 32

—◆—పానుమంతుండు లంకం రి నీతను వెదుకుట.—◆—

క. కనుఁగొని మారుతి సంతసఁ మునఁ బొంగియు రాజమార్గఁ ముననేగుచు రో
సెను హర్ష్యవప్రగోవురఁ ఘనమందిర విభలులందుఁ గాకుత్సనతిన్. 33

వ. మఱియు.

34

చ. మళిఁగెలరథ లన్వరణఁ మందురలంబురి భేయమండవ
మ్ముల రథశాలలన్నికటఁ భూముల సంజవనాది నీమలం
దలిరులమేడలన్ నృపులఁ తల్పములకా సురసిద్ధసౌధ య
క్షుల చెఱసాలలం గిరులఁ గుంజరశాలలఁ జిత్రశాలలకా. 35

గీ. వెదకివెదకి జానకిఁగానఁ కెదఁగలంగి యింకవఱి కొంతదుఃరానఁ కేగివిగత
వస్త్రులైనిద్రఁబురుషులఁ పైనిఁ బొరలి యున్నకాంతాగృహస్థులఁ సురసిచుచి.

గీ. మఱచి నిద్రించు తెరవలఁ తెఱఁగుఁజూడ

నెంతపావంబు నాకనిఁ చింతఁబొగిలి

తుదకు నన చింతన మదిఁ దోచుకున్న

నేలవచ్చు దోషఁ—◆— యెఁచుకొనియు.

37

మ. చనుచు న్తుందటఁగాంచె రత్నకనకాంఠనీల సంకాంతమున్
ఘనమార్గోన్నతమార పూజితము ముక్తాచారసంశోభిత
మ్మునుయశ్వర దత్తము వలతరంఁబం గంధపుష్పక్షతా
ర్చన మంతర్గృహసౌధనుండర విరాజిత్పుష్పక కేళిముకా. 38

గీ. అందు నిద్రించు మ్రలలో నవనిజాత

వెదకికానక మరలియావెనుకనరిగి

యరిది దొరయ రావణుని నుంఁదరతగంపు

నగరునరసి చప్పుడుగాక నడిచి చొచ్చి.

39

—◆—మండోదరిని నీతగాభిమవదుట.—◆—

. నును హెన్నుపుట్టిమ్ము ననుమించునీవియ గలికాఱుమబ్బినా నలరుమేను
ఎఱగందములపూత యెనకంచెనఁగునంజ కెంజాయగుంపులఁ గ్రేణిసేయు

సుందర కాండము.

పెదవులం బెఱసి రాపిడి తీటునారెడి పదినోళ్ల కోటలుపై కిరివియు
కుండలమ్మలరుచు ల్గండభిక్తులనింపు ముద్రికల్ వ్రేల్లల మొనయుచుండ
అసురవల్లభుఁగాంచె బర్హంకమంసు

గ్రాన్ననలమెత్త మెయిచేర్చి సన్నతాంగి
మైన మందోదరింగూడి యలపుదీర

మెడలెటుంగక శయనించి యుండజేరి.

40

చ. కనుఁగొని కంటి తనిదె కాముకుఁడీతఁడు రావణుండె కా
నన నెరుఁదైన నిప్పదవి నందునె నిద్దరబుత్తురే సురాం
గనలని వానిడగ్గరియుఁ గాంచనభూషణ భూషితాంగ న
వ్వనితను గన్నులారఁగని పల్కెమనమ్మున నిట్లు నెచ్చుచున్.

41

మ. కనులారంగనకుండ నిచ్చెలియ నాకాకుత్స్స నిల్లాతెయా
నని భావించితి నెంతమాటయిది యన్యాయంబు ప్రాణేశుఁ బా
సిన యాసాధ్వి ఫలంబుల నైనపునె శృంగారభూషాంబరో
దనముల్లోరునె యన్యుతల్పమున నిద్రంజెందునే పొందుగన్.

42

గీ. కాన నిది పరిక్తికంతుని కాంతయాను తకాదు నిజము భ్రమించిరిని నేను
తెలివితేమినటంచు నత్తైరపువిడిచి యరిగి పాకశాలాంతరమందుచొచ్చి.

43

మెగముల నంజుడుల్ మేటిమేటులుగాను బడియున్న తావులఁ గడచిగడచి
ననదేనియలనింపి నల్లడలనునిల్పు కనకకుంభమ్ములఁ గడచి గడచి
భోజ లేహ కుల పూహమోదక నూపములనిండియున్న చోటులను గడచి
క్షీరాజ్యగ వ్యవంఘ్నారితకాంచన భాండలమ్ములనుండిజరిగి
మృదులనారంగ గోస్తనీకదళికావ

కుళ పననచూత ఖడ్గారఫలవి ష

ములవెలింగెడి తావులఁ గలయఁజూచి

పుడమికోమిటె యెచ్చోట గన్బడమి సెచ్చి.

44

—:నీతను పాకశాలలోను వెదుకుట కానరామికి వగచుట:—

క. గరుడోరగ కిన్నర కెం పురుష సురాంగనలనెల్లఁ బొడగాంచితి న
థరణిజఁగననైతి నిశా చరులయ్యోహ యామెఁ జంపిరదేమో.

45

వ. అనిమతీయు.

46

క. నడుదారి జడధింగని భయ! పడి మడిసె సె కోర్కెదీరుఁ పమింగినిసిదళా
స్యండు మ్రింగె సె వతిపై భ్రమ! విడిచె సె పొగింబులెట్టి వెతలంగ నెనో. 47

.. పుడమిపట్టినినేనుఁ బొడ గాన కేగిన బ్రాణము ల్విడుచు శ్రీరాముండన్న
చావును బొడ గాంచి సామిత్రిమృతి సెందు భరతశత్రుఘ్నుల వ్యార్తఁదెలిసి
కాలధర్మము సెందఁ గలరు తల్లులు చత్తురర మకులమెల్ల నడగిపోవు
కాకుత్స్థమరణంబుఁ గాంచి సుగ్రీవుండు గడతేరు భార్యయుఁ మడిసిపోవు
నంగదుండు చచ్చువానరుఁ లంతరింతు! దుభయకుల నాశనంబగున్ వుంచేరు
లేక యెట్లుఁగాంతును మైధిలిన్ రఘుక్తి! తీశ సుగ్రీవుల కడకే నెల్లుబోదు. 48

ఉ. ఎచ్చట డాచిరో దనుజుఁ లిప్పురిదోకను జుట్లఁబెట్టికై
పెచ్చిన రావణుండదరఁ నీడిచి కొంచును బోయి రాముతోఁ
దెచ్చితి లంకచూడుమ సతిం జనకాత్మజఁ జూచి కొమ్మ నా
కెచ్చటఁ గానరాదని వచించెద రావణువ్రక్కలించెదన్. 49

వ. అని వితర్కింపుచు సెక్కగోవురాగ్రంబు పైకెక్కి నల్లలంకులంగలయం
జూడ సెండుచో నయనాభిరామంబగు సెక్కయారామముంగని యందు జ
నకజాత తయండందగునని తలంచి నిరీక్షింపఁ గుసుమఫలపత్ర విశేషముల
నలరు నశోకవృక్షమూలమున నధిష్టించి మొగము ముడిచి నేత్రములన్రవించు న
శ్రువులం దుడిచి కొనుచు రాక్షసాంగనల మధ స్థమైయున్న యయ్యమంగన్న
లారంగని యక్కన్నియ పూతయగు తయేయగునని నిశ్చయించి యగ్రోవు
రంబునుండి దిగ్గునడిగి యారామంబుంజేరి. 50

—:హనుమంతుం డశోకారణ్యమున సీతంగాంచుట:—

.. ఎలతమ్మిడుమ్మెదఁ లింక గ్రక్కినతేనె చాలునాఁజెక్కిభుల్ పాలిపోవ
నునుదుమ్ముగ మ్రోడి తనువుఁగీలూడు శబలశలాకవిధాన నిలదొరంగ
దుర్దశవా శముల్ తొక్కినెత్తినియెక్కి నడచెనాదురుమెల్ల జడలుక
నినరక్తంగసుగందు నిపురునానధరంబు నూర్పువేడిబాసంగు సెరవుదప్ప
రామరామయటంచు నాక్రందనంబు! చేయుగన్నియఁగ న్గెని తయేని
జంబటంచును మనమున సంతసిల్లి యొరులకోగువడకుండ నత్తరువు నెక్కి.

చ. జనక జంగంటిఁదీరెను విచారము కోరిక లబ్ధి నీమెతా
ల్చిన రవణమ్ములాన్యపుండు చెప్పినయట్టివె మింటిదారిగా

జనునవుడన్న గాగ్రమునఁ జారగవై చినయట్టి వస్త్రభూ

క్షణములు నెంచగానివియుఁ నందియమాసరియాట కెంతయున్.

52

గీ. కానతయే నిజమయఁ ఁఖండబలుని! రామునించాసి దుఃఖాఁ ఁహోమునింగి

రాక్షసశ్రమధఁ గుఁరంగివ్యాఘ్ర! ములనదుమచెగడినరీతిఁ బొగులుచుండ.

గీ. ఎల్లపదవులువిడిచి పాఁజేశుతో న

రణ్యముల నయోధ్యంబోలెఁ బ్రదుకుచున్న

సాధ్వీప్రియఁచాసి వలవంతఁసమయచున్న

యదివళమె విధిగతిదాటఁనక్కటకట.

54

వ. అనిష్టులు చింతింపుచు నవనిజంగలసి సంభాషింపం దరుణమ్మిది కాదని యటు
మాత్రరూపమ్మున నక్కొమ్మలం బొదివికొని డాగియున్న సమయమ్మున నవనీశా
తహృదయవృక్షహరింప వివిధమాల్యాభరణ భూషణుండయిన రావణుండు కొం
దలు సుందరీమణులు కరస్యన్త దీపికాయత్తలై యిరుగెలంకుల నడుచుచుండ
తంజేరి.

55

—:రావణుండు కామాంధుడై నీతయొద్దకువచ్చుట:—

చ. కనుఁగవవిప్పిచూడమ సుఖంబొనగూర్చుమ నిన్నుఁగోరి వ

చ్చిన నను గౌరవింప విదిఁచెల్లునె పల్లవపాణి పూలపా

న్పునఁ బవళింపఁగాఁ జనుమఁభోగములందఁగ నిచ్చగింపుమా

మనుజునిపై భ్రమింప కనుఁ మానముబొందకు మిందునుండఁగన్.

56

గీ. అడవినాకుఁ గూరల దేహియాత్ర నడుపు

నరువలన సుఖంబెద్దియో తరుణినీకు

కలిమి బలుముల సుందెడుఁ కాలమిపుడు

వచ్చియుండ వెనుకజూడఁ వచ్చునటవె.

57

చ. కలవదె పూలతల్పములుఁ గాంచనహర్త ము లూడిగంపుఁగాం

తలుమృదుపుష్పగంధములుఁ దక్కునిగారఁపుఁ బట్టుపుట్టముల్

ఫలములు నాజగవ్యములుఁ బాలును మీగడ కండచక్కెరత్

గలపములానవమ్ములునుఁ గాంతసుఖంపకయేల కుండెడె.

58

మ. సురయక్షోరగ కిన్నరాంగనలు నాఁహోటంగలారైన నీ

కరణిం జక్కనివారుగాని కతనన్ గామించితిన్ వచ్చితిన్

మధురామాయణము.

సర జానన కు వశ్యుడను నా సామాజ ముల్ నీవినా
తరుణుల్ గొల్తురు నిన్ను నిశ్చయము నిత్యానందవై యుండవే. 59

గీ. హరిహరబ్రహ్మలకునైన నీ నలవికాని యిప్పురము నరులకు వశంబే చొరంగ
నాశవిడుపుమ మఱియేల యబలనన్ను గౌరవింపుమపై వాడఁగ నుకనుమ.

వ. అనియిట్లు కర్ణకఠోరమ్ముగం బలుకు బలుకుల కెటుపాటుమొగంబున నలుకు
చు నతని కడ్డమ్ముగ నొక్క తృణఖండంబునుబట్టి పరాఙ్మఖయగుచు. 61

—:సీత రావణునిపైఁ గోపగించుట:—

క. జనకునిపుత్రికా దశరథ! జనవరుకోడలను రామచంద్రుని భారక
మనమున నించుక తలఁపక! ననుగవయం గోరనీకు నరకముగాడే. 62

గీ. కండక్రొవ్వనఁ బ్రేలఁగాఁగడగుటెల్ల! చేటుకాలమె రాముని చేవతెలియ
దేఖ రాదులగఁజెందెదే గుణంబు! లేదె నీమకాంతలఁ బొందరాదె నీచ.

ఉ. ఎంతటిబంటవీవు జగతీశుఁడు లేనితెరంగు జూచినన్
వంతలఁబెట్టి బల్కిగొని వచ్చినదొంగపు సిగ్గులేదె నీ
కెంతయుఁ జెల్లుబగ్గడము లింతులచోట ననంగనిప్పునా
కాంతుఁడెచెంతనున్న నిను గండలు కండలుగాగఁ జెండడే. 64

గీ. బ్రదుకుతెరవెటింగితివేని రామునాశ్ర! యింపుమానన్న నాతనికిచ్చియట్లు
గానిచో దొడరితివేనికాటుచిచ్చు! పొదవిధాన నిన్నేర్చు నీపురముతోడ. 65

చ. ఇనకులు బాణజాల మెటకేగిన నీవెనువెంటవచ్చి నీ
తనువును నుచ్చివచ్చి బలెంతంబగు దాళఫలంబులట్లదో
యును తలలొక్కపెట్టున నెయ్యన్న కలమ్మును బంధమిత్రవా
హినులను బుగ్గుగొట్టునిక నీటికిఁక్రొల్లెద పౌర్చియందుమా. 66

ఉ. పాపపుమాటల న్ననునృపాలుఁ బ్రతిజను గోరి నైచితిక
గోపమువచ్చి శాశమిడఁ గూలకయుందువె నీపునీకులం
బాపరమేశ్వరుండయిన నడ్డిన నడ్డునె నాదుమాట
కాపురుషన భావమడి కన్నడఁ ప్రేరితి వంతయేకదా. 67

వ. అనిపలికిన రావణుండు.

ఆ.గీ. ఆడుదానవగుట నాగియుంటినిచెలి! యేలనూరుకొలఁదిఁ ప్రేరెదివుడు
నిన్నుజంప రెండునెలలుపైనన్నెల్ల! కన్ననవుదుదుంతునుక్కమిగుల.

వ. అనుచుం గోపాద్వీపీతమానసుండయి రావణుండు రాక్షసాంగనలజేరి నయభయముల నాపై నాపేక్షకలుగునటుల దీనిని బోధింపుండట్లీయకొననిచో బలవంతమునబట్టి భక్షింపుండని తనవృగించి భాన మాలినిఁగూడి తానరుగునంత నారాక్షసాంగనలు.

70

—రాక్షసాంగనలు వేఱపింప త విలపించుట—

. లంకేశుప్రజలీనింక యెఱుంగ నే యింద్రమట్టాడి జయించెనుమ్మ
తనభుజాబలము చేతను బట్టుకొని వేండికొండ నెత్తి నయగఁబుండునుమ్మ
దిగ్దంతి దంతపక్షిని బల్కించెకలించు చండప్రచండ జైతుండో సుమ్మ
గరుడగంధర్వాద్యమర కన్యకాలోల భోగ సంపూజుడై పాసగునుమ్మ
అట్టివానికొఁగిటను సౌఖ్యంబుఁగొనక

పొట్టకూటికి నడపులఁ బట్టితిరుగు

మనుజునింబట్టి మొఱపెట్టఁ జనునె చెలియ

కలుగునే యెప్పటికిని యీ కలిమి బలిమి.

71

క. అనితర్జనభర్జనఁజే నిన మూర్ఖిలియంతఁదేలి శ్రీరాముని ల
క్ష్యణు నాత్మదలచి విలపిం చెనిటుల దుఃఖా మగ్నఁ చిత్తాంబుజమై.

72

క. హారామాహాలక్ష్యణ! యీరాక్షసులెల్లఁబట్టి యిక్కట్టులనన్
గారింపుచునున్నార! యీ రక్షింపరె దయామయాత్ముల్ మీరల్.

73

వ. అనిమఱియు.

74

ఉ. ఎంతటియింటఁబుట్టిన నికెంతటి యింటను బడ్డనేలయీ
వంతల సుందఁగా నజుఁడు వ్రాసెను నెత్తినినేమి చేయుదున్
జింతలగుందు జీవనము జీవనమే మృతి సుందమేలు సా
మంతము జూపినన్న నవమానము చేయదలంచి రిచ్చెలుల్.

75

క. వలసినయప్పుడు చావుం గలుగకయాబొమ్మవ్రాసెఁ గడముట్టుటయె
ట్టులొ యిట్లయినం బ్రాణ! మ్ములు పోకుండంగ బాధ పొందఁగ వచ్చెన్.

76

వ. అని విలపించి విచారమున సొమ్మగిలి యిలంబడియుండ నప్పుడు నిద్రాపర
వశతం జెందియున్న త్రిశటయును రాక్షసాంగన మేల్కొని కట్టెదటం గూడి
యున్న రాక్షసాంగనలతో శ్రీరామలక్ష్యణులు శ్వేతపుష్పాంబరాభరణ భూషి
తులయి శ్వేతద్విపమ్మల నారోపించి లంకంజేరిరనియు రావణుని జయించిర

మధురామాయణము.

నీయు స్వప్నంబును గంటింగాన రామునకే జయంబగు నిస్సంశయముని పలికి యింకను తంబాధింపక నయభయముల నెదిగి యుంటుండగుననిన సంతాప కియ కొని యయ్యమజోక మృనసుం బోకయూండి రంత యియ్యంగ నలుంటం గొమ్మలమాటునం డాగి యమ్మారుతి కొంతవడికి సమయము స్వేదియండితటి యొనగూడ సంతసింపుచు హనుమంతుండు.

77

—హనుమంతుండు జానకీతో మాటలాడుట—

1. హరువిల్లువిరిచి జనకే! శ్వరు పుత్రింబెండ్లియాడి సయమివరున శ్వర మున్నావందాటక! బరిమార్చిన రాముబంట! వాయుసుతుండన్. 78

2. హనుమన్నాముండ రాముం! డనుపంగా తనెడుక! నరుదెంచితి కా! వణుండడవినున్న యాయమం! గొనివచ్చిన వార్తదెలిసి! కొనిభగ పరిచెన్. 79

వ. మఱియు సవిస్తరంబుగాఁ దెలుపంగ డంగి యిట్లనియె. 80

.. తరణిసదంశుండు! దశరథుండనురాజు ట్టాచక్రమేకధ్వజముగ నేలె నతనికేఁ బుత్రులు! నై రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు! ప్రబలరంధ్ర రాముండు జాన! సౌమిత్రిలంగూడి కైకవరమ్మునఁ! గాననముల కరిగియచ్చోట మా! యాకురంగ మువెంటఁ జనఁగ దశాసుండు! జనకపుత్ర మాయలను బన్నికొనిసోవ! మనుడఁ బర్వ

శాలకరుదెంచి యాత! జాడఁగాన

కడలి యయి సరడవులఁ! గడచిగడచి

కడకుఁజేరిరి ఋశ మూ!కంబు పొంతన్.

81

వ. ఇట్లుచేరి రందు రాముండు.. 82

.. ఇనజనతోసఖ్య! మొనరించి యాతని కభిమతంబుగ వాలె! ననినడంచి కిష్కింధఁగృవసెనం!గిన మెచ్చి హర్షించి లానురస్పించిన! వానరాభి నఖిలదిక్కుల త! నరయంగఁబుచ్చె నందేమిక్కరుండనే! యితైరంగు బట్టివచ్చితిని సం!పాతి పలుకులువిని సంద్రంబులంఘించి! సరవిలంక చొచ్చి మెల్ల చో!గలయంగఁ!జూచిచూచి! తుదక్కుగంటిమిమ్ములనిట! నదనవిర్క్త సుఖులు రామలక్ష్మణులీపు! సుఖివెవారు! నినజుడునునిన్ను నడిగిరి! జననివింటె

వ. అనవిని జాన రమణి! యంతనె గుండియ జల్లనంగ నా

త్తునుగడు నివెఁ జంబడుచు! దద్దుమశాఖను బొంచియున్న పా

సుందరకాండము.

వనిగని నేడు న్యవ్వుమునఁ వానరుగంటి నదేమిచేటాహు
యనిబెగడొంది వీడ సురుఁడొసె బ ముఖుఁడొసె యెఱుంగ రాదుగా. 84

చ. అనితలపోయచున్నతటిఁ నాతఁడు తద్ద్రుమ కాఖిదగ్గియా
జనక జచెంతనిల్చి నలుఁచానవై పొర్వతివై వచింపుమి
వ్వనినిటులుండ నేమియనఁ బ్రాకృతకర్తము వచ్చెనిట్లు రా
మునిసతి త నజ్ఞనకుఁ పుత్రి దశానుఁడు తెచ్చెవంచనన్. 85

గీ. అనినఁగంటి తనటంచుఁ హర్షమంది మ్రొక్కియోతల్లిదుఃఖాన్ధిఁమునుగఁదగదు
తాళుమింత నెవచ్చు భూఁపాలుఁడిటకు నిన్నుఁగొనిపోవు రావణుఁ మన్ని గొనును.

గీ. ఇనభుఁచెల్చిజేసి కవులఁ నెల్లదిశల నిన్వేదక బుచ్చె వారిలోఁ నేసుకండ
నిట్లులంకా పురంబెల్లఁజు బెట్టి వచ్చియిచ్చటఁగంటి గఁన్బండువయె. 86

గీ. అనిననివి యెల్లమాయయేఁ యానుదనుజ! నాథుఁడిట్టివేషమ్మునఁ నన్ను మోస
పుచ్చనంపిం చెననియెంచిఁ బుద్ధి నెట్టి వారు రామలక్ష్మణులీవెఁవండవనిన. 87

ఉ. శా మసువర్ణమూర్తులు ధఁరాధిపు లారఘురామ లక్ష్మీణుల్
భూమిభరమ్ముమాన్పుటకుఁ బుట్టిరియిట్లు దయామయుల్ మహా
ద్దామపరాక్రమక్రమణఁ ధన్వులు సత రతుల్ జిగీషు లిం
కేమని చెప్పుదుం జననియేహనుమంతఁడ వాయుపుత్రుఁడన్. 88

—•—హనుమంతుండు ముదిక జానకికిచ్చుట—•—

శా. ఇచ్చెన్పుద్రిక నీకొనంగుమని భూమీశుండు నాచేతి
విచ్చంఁగైకొనవత్తయించు నిడఁగాఁ నెంతోమదంబందిక
న్విచ్చున్వెచ్చును ముద్రికంగొనుచుఁ భావించుం బ్రభుంజ్జలహ
వచ్చెన్పుద్రిక నేడు వల్లభుని సద్వార్త ల్ వచింపన్ దయన్. 89

మ. అనుచున్పుద్రికఁ గంటనద్దకొని నన్నారామునిం గూర్చవ
చ్చిన నీసతగృహకేమనందుఁ దొలినీఁచేఁగాదె నైవాహమ
యెను నీసతగృతులొందియంటిఁ గడుఁ బృథ్వీశుండు నన్నాత్మఁగో
రునె ప్రేమించునె యెప్పుడెల్పఁగదెఁ పేరుంబొందునో యుంగ్రమా. 90

స. అనివలికి హనుమంతుంగని. 91

ఉ. వచ్చితివయ్య నన్ననువఁనానరవర మహాబలుండ వీ
నెచ్చటఁ జిక్కునుండక తరించితివంబుధిలంక చొచ్చిబత్

గీ. పరపురుషు నెఱుంగని నాదుఁ దరిని నిలుచు

రావణుంగని వెఱచి మూర్ఛను మునుంగ
భూమిభేదించి తనహస్తములను బల్కి
నరదమందిడి తెచ్చెనన్నతఁడు గదిసి.

102

గీ. అనపుండమ్మాటకాత్తదాఁ నలరి మెచ్చి! తల్లి నీదు శీలంబు నత్యంబుధర్త
గుణముదగవుదపమ్మునుగణనసేయ! వశమెవచియింతుసివియెల్లఁ బ్రభువుతోడ.

గీ. పోవలెను నీదువార్తరామునకుఁ దెల్పు! జాలపరచిన పనిలేదు సాధ్యయతఁడు
నమ్మునట్లు వచింతు నాకిమ్ములెమ్మ! యెఱుకకై యానవాలుగ నెద్దయైన.

104

—●— శీత ఆనవాలుగా చూడఁమణి మారుతిచేతికిడుట —●—

.. అనవినిజానకి యాచిత్రకూటాద్రి దాపసాశ్రమమున భూవునంక
శయ్యనేనుండఁగాఁ నడిలేక యొక కాకమరుగు దెంచియుమత్తుఁ చాంతరమునఁ
బొడువ నెత్తురుగ్రమ్మఁ బొడగనిరాఘవుం డిషికమ్ముమంత్రించి యెంచివై వ
నదియొక గ్రబ్రహ్మస్త్రీమయిపోయి యవ్వాయనమ్ముఁ దిప్పెను దిలోకమ్ములెల్ల
అంతదానిఁ దరింపలేక డలిమగుడ! కాకమరిగివేడిన నమోఘమ్మునాశ
రమ్ముదానికిఁ దావకాంగమ్ము సెకటియిచ్చిచనుమనఁ బ్రభునా జనిచ్చెగన్ను.

వ. ఇటుల సెక్కునయనం బయి స్త్రీమ్మున కిచ్చి వాయసంబరిగిన నాటివృత్తాంత
మునుగండతలంబున విభుండు లిఖించుమనశ్శిలాపత్ర రేఖయు నెఱింగించి.

క. తనచీరచెఱంగునఁ గ! జ్ఞీన చూడఁమణిని గడువడినివ్వెప్పియెను
గినఁ గంటనద్దికొనుచు! గొనిమొక్కె ధరాత్తజాతకున్ భయభక్తి.

107

వ. ఇట్లు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి శ్రీరామచంద్ర పాదారవింద
మ్ములు డెందమ్మునందిడికొని వాయునందనుండు ప్రయాణోన్ముఖుండగుటయుం
జూచి తయిట్లనియె.

108

క. రామునకు నాదుమొక్కుగ! బ్రేమనటక మొక్కుమీవు పేర్కొనుమా శ్రీ
రామునిముందర నిటనా! బాములు కపివీరమఱియు బల్కుమయిటులన్.

109

క. ఖలుండొకఁడు తనదు సతిఁగొనఁ దెలిసియె పతియూరకుంట తేకువయేలో
కులు నిందింపరెక్షత్రయ! కలపొరుషములను విడువఁ గూడునె ధాత్రి.

110

వ. అని పల్కుమని పిమ్మట.

111

సూందర కాండము.

క. మీమాయలేనెఱుంగుడు! నేమాయామయలు దనుజుఁ లింతిన్నన్నున్
మోమోటవడక చెఱుపం! గా మదినూహించియిట్లుఁ గాపించితిరో. 123

వ. అనిపల్కిన విస్తయభ్రాంత స్వాంతులగుచుఁ గొందఱయ్యంగ నఁజంగటం గా
వుండం గొందఱుపఱచి రావణాసురుం యి కేల్తోడ్పులన్నిలిచి. 124

చ. దివిజవరేణ్య నాజ్ఞ జనుఁదెంచిన దూతయొ యక్షునూతయో
యవనిజరోయఁగా ననుపునారఘురాముని దూతయో మొకం
డు వనచరుండువచ్చియుఁ గడువడి తనుజూచి మాటలా
డివనము శింశుపాతరువుఁడించి నమస్తముడుల్పె నుత్థతిన్. 125

—రావణుండు మారుతి పై రాక్షసులంబంపుట—

ఉ. అనవిని రావణుండు హృదయన్లున మండుచు నంబు శ్రీశీకరా
ననములు కెంపునింపఁగ ఘనధ్వనినాటిచి సొండుపట్టివా
నిని యిటుతెండు నాయెదుట నిల్పఁడటంచు మహిమగ్ర రాక్షసా
ళిని బనుపంగ రోయుచు బలీముఖుఁ బ్రకట వారలుగుర్రై. 126

గీ. పరశుతోమరముద్గరఁ సరిఘభిండి
వాలముఖ్యసాధనములఁ గేళకూళి
గానడఁచి చిచ్చునంబడఁ గడఁగుమిడుత
లట్లఁబావనిపై గదియంగ నతఁడు. 127

వ. ఆరాక్షసులంగని కోష్ఠాటోపమనసుకుండగుచు. 128

మ. ఘనరాగధ్వనినాల్చి వాద్యలుగలం గంబూడిదగుడ్డమున్
పెనుపారణ భువ్రివీలఁ జక్కలదరంబెందుఱిలోకన్లు తె
ల్లనుగప్పన్ విలయాహితుల్యమగు నాఁలంబుధతింద్రెప్పె నే
ర్చినఁ జెల్లాచెదురయ్యెలంకదనుజుఁ త్పేడ్పాటునంగయ్యడన్. 129

వ. మఱియు విజృంభించి. 130

చ. పనిచిరి రామలక్ష్మణ విభావసు పుశ్చులు నన్ను నేను
తనువెదుకన్ సముద్రమును దాటితి వచ్చితి లంకచొన్నితిన్
మనుజువరేణ్యుబంట హనుమంత సమాఖ్యుడ లంకఁగాల్చి
తనెఱిగి సంద్రముం గడిచి దాశరథిం గొనివత్తు నియ్యెయిన్. 131

గుధు రామాయణము.

శ. ఇనజుఁడు సేనగూర్చికొని యిచ్చటఁజేరిన యంతలోన రా
వణుఁబరిమార్చి రాజ విభవములు బూడిదపాలుచేసి పు
ష్పను మఱియేడ రాజ మింకఁ జూడగమీప్రభువేడ మీకువ
చ్చెను మృతిజెందుకాలమునఁజింతురు వ్రగ్గడలేల పొందునాఁ. 132

గీ. పరశుముద్గరమునలతోఁ మరముఖాది
సాధనమ్ములఁబైకొని సమయః పోవ
గాధ్యజస్తంభగతపరిఁ ఘమున ననిల
జుండు గండడంగింఁచె బ్రహ్మాండ మదర. 133

క. ఇటుచూచిన నటుగన్బడు! నటుజూచిన నిటనెనిల్చుఁ నటునిటుదానై
పటుచటుల స్ఫుటపటిమఁ! వటపటమనిఘటములటులఁ బగిలించెదలన్. 134

వ. ఇట్లు వనచరుబాటింబడి కొండఱు మడిసిరి. మఱికొండఱాత్తలఁ భయమ్ము
లలముకొనం దిక్కులం జెదరిపారిరి. కొండఱు గుందుచు రావణుంజేరి య
త్తైరంగఱింగింపఁ గోధ తామ్రాక్షుండగుచు సంబుజ సంభనాత్తజుండగు జం
బుమాలింగని యిట్లనియె. 135

—హనుమంతుండు జంబుమాలిం జంపుట—

క. వానరుఁడొక్కఁడు మనయు! దా నవనంబెల్లఁజెటికెఁ నలయించెను మ
త్సేనన్నీ వేగికదిసి! వానింబరిమార్చిరమ్ముఁ వలఁతివియెందున్. 136

వ. అని నియోగించిన. 137

మ. ఘనకోదండము బాహుదండముననుఁతగ్గఁత్రయం గ్రాల
షణనేత్రాదుణ మాలికావ్యవహితాఁ న్యకూరరోచిచ్ఛటల్
మొనయి రక్తవిభూషణాంబరదుచుల్ భూయిష్టమై నిండఁగన్
గుణటంకార విభేదితాఖిలదిశాఁ కుద్యుండునై మందుచున్. 138

క. చనియర్థ చంద్రబాణ! మృత వక్త్రము సొంచి శిరముఁ భుజములుగాడన్
జొనివెన్ బదినులుగలు బా! వనిపై సంతటనత్తుండుఁ వనుపడుబల్కిన్. 139

క. ఘోరమహేధము సొక్కటి! దారుణగతిఁ జీల్చితెచ్చిఁ బైత్యుని వేయన్
నారాచదశకమున వి! దారింఁచెను రక్కసుండుఁ దానింగడిమిన్. 140

వ. అంతట. 141

మ. చటుల్గ్రస్సుట రోషదీప్తుడగుచుఁ ♦ త్రొత్తమల్లాడను
 దృటగర్జాకృతి నార్చిపేరిచి భృజస్తంభస్థదండంబునన్
 గుటిలుక రక్కసు మోదిసారధిని నుగ్గుంజేసి యశ్వమ్ములన్
 భటులన్ గుప్పునఁ గూల్చె సెక్క-మొగిఁగ ♦ ల్పాహిప్రభన్ రేగుచున్. 142

వ. ఇట్లు జంబుమాలింజంపి కపివరుండు తోరణస్తంభంబునంజేరి యుండెనంత
 నివ్వార్తం దెలిసి దనుజవల్లభుండుడ్డిపితకో శృండయి మంత్రిసుత సప్తకమ్మును
 రావించి పనుప నేతెంచి వారును దద్విభమ్మున న్నడిసిన నిని రావణుండు మండిన
 దుచు యూపాక్ష విరూపాక్ష దుగ్ధరప్రభు సభాసకర్ణులను సేనానాయకులంగ
 ని యిట్లనియె. 143

క. కోతుల లావుంగల జేతాలియీలోకమందు ♦ నేనఁఱుఁగుదు గం
 జాతాప్తకుమారాదుల నాతతభుజశౌర్యవిక్రమా యతతనులన్. 144

—•—•— విరూపాక్షాది సేనాధిపతులదుఁచుట —•—•—

క. వారల రీతి నభః శ్చారంబిచ్చాన్వయాప ♦ సాహసశౌరో
 దారోత్సాహజవమ్ముల నారయఁగాఁగలవె యివ ♦ నాటుదు చూడఁ. 145

గీ. నాకుఁ గీడొసరింప మనమ్మునందు
 దలఁచి ఘోరతపమొనర్పఁ దత్తపమ్ము
 వలన వృషుండు కల్పించిన భయదభూరి
 సత్త్వవిగ్రహాయత్త పిశాచమొక్క. 146

క. దనుజుల వనచరరూప మ్మున దుఁపన్న న్నుదానె మోసమొనర్చున్
 మునిసురగంధరా దులు పనిచిన కృత్తిమొ యెఱుంగ ♦ వడ దాత్తుఁగనన్. 147

వ. అనిపలికి మఱియు నిక్కంబుగ నిండుండె మమ్ముంగెలువ నుపాయమైదంబు
 డగట్టక యిబ్బలు భూతమ్ముంగల్పించి యంపెంగాన మీరలరిగి వానదుండని
 యనాదరణంబుఁజేయక ప్రయత్నమూలమ్మునం బరిగొనుండనిన రథగజతుర
 గ సేనాసమన్వితులయి బలసి చని యత్తోరణస్తంభంబునందున్న కపింగని
 నల్లెలంకుల నస్త్రశస్త్రమ్ములం బొదివి రాసమయమ్మున దు రుండు. 148

క. సితసాయకములను సదా గతిపుత్రుం బొదువఁదాన ♦ ఖండితసత్త్వ
 తిమింటి కెగసి దిక్కు రితగర్జాధ్వనిని నార్చె ప్రీలజగమ్ముల్. 149

మధురామాయణము.

క. అతనితో నేగిన యి దైతేయందేరునోడఁ ధరఁబడఁదన్నఁ

తుల్ తొడ లురము శరలఁ బాతతగతి నుగ్గునూచఁ యైబడితెల్లఁ. 150

వ. అంత. 151

క. యూపాక్ష విరూపాక్షులు! కోవమ్మున మింటికెగయఁ గూఢోన్నత బా
హుపటిమసూలిచెఁ ద! దూప్రమములగు వడకయండఁ దుత్తుమరులుగాఁ. 152

క. తదువరి హత శేషులపై! గదగొని కుప్పించిదాటిఁ కపివరుడడఁపఁ
జొదలిన నెత్తురు పేరుల! గుదెవడు శవపచ్చులెల్లఁ కోనలఁ దేలెన్. 153

వ. ఇట్లుగ్రంభయిన సైనంబంతయున్ మట్టాడి ప పగలింటిగాములరేనిం పో
లెఁ దోరణస్తంభంబుం జేరి యమ్మారుతి తేరిచూడరాక వెలుంగుచుండె నచ్చు
డితైరంగంతయు హత శేషులవలనఁ దెలిసి కలతంజెంది వలలాదనవ్రథుం డ
క్షుకుమారు రావించిబనుప నతఁడు యథ్ధనన్నధుండయి వెడలివచ్చి. 154

—◆—అక్షకుమారుండు మడియుట◆—

వ. అసమపరాక్రమ శ్రమణుఁ నక్కపివీరు నెదిర్చిపేర్చి న
లైనల నిశాతబాణములఁ దెంపటియై చొనువంగఁ దానునై
రసమునఁ జూచిచూచి యొకఁ మాక్రతునఁ దచ్చరపక్షిగ్రసెంచి యా
కసమునకేగ రక్కసుఁ డఁఖిండ జవమ్మున దాటి వానితోఁ. 155

వ. ఇట్లు మింటంజేరి. 156

మ. స్ఫుటబాహుపటిమన్ బృషత్కముల నాఁస్ఫోటించి , యస్త్రహూ
తగ్రటతస్త్రాగ్గణ ధూనువహ్ని నిచయాంతర్తగ్న సందీప్తుడై
వటుక్కృషారుణ మేఘమధ్యగత సఁప్తాశ్వండు సావానరుం
డట సెప్పెన్ విదళించె నమ్ములుకులంఁటం గేలునం బ్రాముచున్. 157

క. వెండియు నాత్మనీతఁడు బ్రవీణుఁడు కాడని యూరకున్న ను
ద్దండతరాగ్రహవ్రబలఁ దర్పమునం గదియంగవచ్చెనా
చండపరాక్రమం బెలుంగఁ జక్కడతుం దృణలీలనంచు దో
ర్దండపటుత్వసంపగ రఁధమ్మడఁచెన్ భువినశ్వేముల్ వడఁ. 158

గీ. తథమునుగైసడించి యారక్కసుండు

సూహటింపక యుగ్మిడై యురికి శాత

నుందర కాండము.

ఖడ్గకోదండపాణియై ♦ గగనవీధి

కెగసి మగుడ నక్క-పివీరు ♦ దెదురునంత.

159

. ఖగ పరియరగంబు ♦ గదియు చందమ్మున నక్షునిగడ కాళ్ల ♦ నణచిపట్టి
పుడమికిలంఘించి ♦ తొడలు గుండియతొక్కి నెత్తురుల్ గ్రక్కగా నెత్తివై
యెమ్ములువిరుగంగ ♦ జిమ్మియునంగ సంఘలువీడ నడిచియు ♦ దొడవులూడ్చి
శిరము భుజమ్ములు ♦ కరములు కడ కాళ్లు పొడిపొడిగా జేసి ♦ పొడిచి పొడిచి
చంపిత తేనెపై బడి ♦ చదిపిపుచ్చి

గరుడగంధర్వకిన్నరా ♦ ఖండలాది

సురలుమానులు వెఱగంది ♦ చూడవిజయ

మంది తోరణమున కేగి ♦ యతఁడుసలిచె.

160

వ. అంత నిత్యైరంగంతయు హత శేషులవలన విని వనుజవల్లభుండు వనమ్మున
నుమ్మలించి యెట్టకేలకుం దెలివి సుంది యింద్రజిత్తును రావించియున్న తెరల
గంతయుఁ దెల్పి నీవతిబలవరాక్రమణుండ వే నెఱుంగుదుంగాన నీవరుగుమనిన
యను జంగొని యుద్ధనన్నధుండై.

161

—♦— ఇంద్రజిత్తు హనుమంతుని నెదిరింపఁబోవుట. —♦—

శా. జానాదంబును నేమి కారవము ది ♦ క్షంభుల్వగుల్పంజ తు
స్నేహోద్ధాత పరాగ భూతతమము ♦ తస్మిజా స్త్రీశస్త్రీవజా
నూనాంశు తిదీర్ప నింద్రజియగ ♦ ణ్యుం దోరణస్థుం గపిన్
బోనీకుండుడు పట్టుడంచు గదియం బోవానరుండుద్ధతిన్.

162

క. ఊరువడిబెనగిన నిర్వురు! నిరుపమబలయుక్తులమరు ♦ నేర్పునఁబోరన్
ధరకంపించెఁ బయోధుల్! తెరలెన్ రవిమండలంబు ♦ దిరుగుడువడియెన్.

163

శ. తరువుల బాణముల్ జదిపి ♦ దాటులపోటుల నానిశాటి ని
ర్భరగతి సుంచఁదాఁగనలి ♦ బాణవరంపర మారుతాత్మజుం
దురటిలజేయ దూళిగతి ♦ దూరుచు దారుచు మింటి కేగిక
స్తైరఁగించరించె వానరుఁడు ♦ భూరిగుణధ్వని నార్చివైత్యుఁడున్.

163

గీ. అన శరములు బని -య ♦ శనుచు నాత్మ

నెంచి బ్రహ్మస్త్రముం బయో ♦ గించునంతఁ

బట్టువడి చేప్తుండకి ♦ పవనసుతుఁడు

పుడమి గ్రక్కదలఁగ వడి ♦ బడియెవ్విలి.

164

మధురామాయణము.

1. అట్లు లుచునేలననిలాత్తుజుడు బడి యక్కటా యిదియేమొ యజహరాది
దేవపాలితుడ నాదిక్కురుల్ చొర రాదటంచు జింతిలికడ కాత్తనెంచి
బ్రహ్మస్త్రమగుటచే బట్టువడితి బ్రహ్మవరము దీరగఁగాక వశమె చెనక
ననియెటింగియును బ్రహ్మస్త్రమంత్రము పఠించిన నదివిడివ్రావ సిగ్గుజెంది
యింద్రజిత్తువిచారింఁచె నెల్లరక్క

సుల్పారికె గోత్రియనిబట్టి చుట్టబెట్టి
మోక్షలంగట్ట రావణు మోల కేగు

తలఁపునం గట్టువడియుండె దరుచరుండు.

165

వ. అంత రక్కసులందఱు బెడకట్టులంగట్టి హనుమంతుంబట్టి తనులోఁదాము.

—◆— బహ్మస్త్రమునఁజిక్కి హనుమంతుండు రావణుని
జూడనేగుట◆—◆—

గీ. ఇదెదొరికె గోత్రియందఱు జదిపెబట్టి

యిప్పుడే మెఱుంగని యట్టు లీడిగిలును

బడియె బొడుపుడు బొడుపుడు విడువకుండు

దనుచు రావణు దరి డ్దు కొనుచు జనిన.

167

గీ. అకట బ్రహ్మస్త్రముననైనడపజాల

నైతి నీకోరినని రావణాత్మజుండు

సిగ్గుజెందుచు దళకండు చెంతఁజేర్చె

గపినిగొనితెచ్చి నిలిచె మొగంబువాఁచి.

168

వ. అప్పుడచ్చటి రక్కసు లొక్కప్పుడిఁ గ్రిక్కిరిసి యిక్కపియే యిందఱ రక్క
సుల నుక్కడించెనని వెక్కసపడువారు కొందఱును మెట్టిమలువితచి మూతిం
బొడనుంకించువారు కొందఱును నై పలుదెరంగుల డించుచున్న గపివరుం
డేమియు ననక యొదిగి కనులందేలవైచుచుండి కట్టెదుటం గనకరత్న ఖచి
తాంచిత కిరీటాద్యలంకార సంశోభితుండై వెలుంగు రావణుంగాంచి తచ్చో
భాభిరూప్యముల కాత్మంగడు నివ్వెరంబడుచు దుగ్గుణుండగుటం జెడియెగా
ని సుగుణవివేకుండయె నేని ముల్లోకములేలం గలవాడగుంగదాయని విచా
రించుచుండ రావణు ననుమతిఁ బ్రహస్తుండు.

169

క. నీవెవ్వడ విచ్చోటికి రావలసిన కార్యమేమి ప్రిణసమానం

జౌవన మేటికి విడిచితి ప్రివానర యెవరువుచ్చి తేల్పుము నాన్.

170

- క. హనుమన్నామండ సుగ్రీ! వుని సచివుండ రాముబంట భూవుతిని
తను వెదుకవచ్చితిన్ వా! ధ్ధిని దాటితి లంకచొచ్చితిన్ ద్రిష్టరితిన్. 171
- వ. అని రావణుంజేరి తంగంటి నూరకపోదగదని విచారించి. 172
- క. నినుంజూడ సుండుపనిఁ జే! నిన కాదని వనమునెల్లఁ జెండితినజుండి
చ్చిన వరవిముక్తిదొరికి! తిని బ్రహ్మస్త్రిమున కనుమఁతింపకయన్నన్. 173
- క. ననుముట్టవశంబే తో! డ్త నె విడెనయ్యస్త్రబలముఁ త్రొల్లంగట్టం
చెనుబలము కలిగియుండియె! చెనకకయిటులుంటి నెదిగిఁ చెప్పితినిజమున్. 174
- వ. అనిమాటియు దనుజాధమా దశరథరాజపుత్రుండగు రాముండు తండ్రియజ్ఞ
నరప తాలక్ష్మణనయితుండై దండకారణంబుఁ బ్రవేశించి ఖరదూషణాది
రాక్షసుల నుగ్గుంజేసి పత్నింగోల్పోయి ఋశ మూకంబుంజేరి వాలిందుగ్రిం
చి సుగ్రీవునకుం గిష్కింధాపట్టముంగట్టి బలువీరులగు నానరుల సేనంగూర్చిన
కలదిక్కులకనిచె నందు నేనుకండ నిండుంజొచ్చి లంకనెల్ల తన్వేదకి యి
వ్వనమ్మనం గంటిఁ బరదారాపహరణంబు నరకమ్మనకు మూలమ్మని యెటుం
గుదు విట్టిపనిని నీబుద్ధికెట్లులు య నమ్మతించె నిటువినుము. 175

—●●◆హనుమంతుండు రావణునకు బుద్ధిచెప్పుట◆●●—

- క. పాదాగ్రనిహతిచేఁద్యద్బాహు గర్వంబణంచిన హరువిల్లుఁ ద్రొంచివైచె
వడివాలముననిన్నుఁ బట్టిబంధించిన వాలిని నెకకోలఁ గూలనేనె
కలననిన్వలగొన్నఁ పలితి నర్జును భంగవుచ్చిన పరశురాముని జయించె
ఖరశరముల దుత్తుమురుగా ఖరాదుల బదునాల్గువేపురఁ జదిపె నెకడ
యట్టివిలుకాని కపరాధఁ మాచరించి

బ్రహ్మదేంద్రులైననుఁ బ్రదుకగలరె

తన్నిశాతాశుగోదూభతఁ తతవిధూత

జాతవేధః ప్రతతిఁజిక్కిఁ చావకున్న

176

- క. ఘనుండగు రాముసాయక శిఖిల్ మినుదారిని రావులాడుచున్
దనువులఁగూర్చరమ్మల బద్దమ్మల శీర్షములంగ నంధులా
ననములబృహమాంత్రము లఁగించుచు ప్రచ్ఛుచుఁ జించుచుంగడున్
దునియలు యుచు న్నెగడఁమూలగతిం జగముల్ చలింపవే.

177

క. ఆ సామిత్రి నెఱుంగుదే యతని బాహుచంద్ర నుర్వల్లికా
భా సాజిప్తు గ పాతఘాత ములసఁపాఁబుండవై నిల్తువే
గాసింబొందక యెంతనీవనగ శ్రీకంఠాద మర్త్యాశికా
నేసాధంబట నిల్వ గర్వమున విక్లేలకో తుర్రెదా.

178

గీ. కరితురగ రథస్యందనఁ భరిత రాజ్య

మేర్చి నిన్ను నీకులము నీయిష్టబంధు

మిత్రపుత్ర కళత్ర సత్పిత్రసహిత

ముగ వధింపఁజాలుదు నేనఁ ముప్పినిహతి.

179

క. ఇనజునెదుట గాముఁడు రా వణుఁ బరిమారుతునటంచుఁ బల్కినప్రశీనక
విసినిన్ను నంటకుంటిని మనుమంతవఱకు సుఖంబుఁ మఱికలదెవయి.

180

గీ. అజుఁడు నీకొసంగిన వరఁమమర యక్ష

రాక్షసాహిగరుడ కిన్నర వ్రజంబు

చే మడియకుండగాని వశించితు వినుము

మర్త కపులచేతనుగాదు మఱచితేము.

181

క. మనుజుఁడు రాముండినజుఁడు వనచరుఁడీ యిర్దురసినివధియింతురునిన
మనమున సందియమందఁ జనదిదె నేఁబోవునంతసమకూడుగడు.

182

చ. నిగళము నీపదంబులకుఁ నీగళపాశము కాళరాత్రినీ

నగరికి నీకులంబునకుఁ నాశకరంబగు మిత్తి త

కగునటే సంగ్రహింప వినయిమ్మున రామునకిచ్చి తత్కృపం

దగగొని నేర్పునంబదుకుఁతా కరుణాకరుఁడౌటఁ బోఁజెడున్.

183

గీ. అట్లుకాదేని నిన్ను నీయఖిలరాజ

భోగములు బూడిదంగప్పి పుచ్చు ని

శాతబాణాగ్ని శిఖలు వశంబైనైవ

నాపురాంతకాద ఖిల సురాభిక్షేన.

184

—●—హనుమంతుండు లంకనుగాల్పుట—●—

గీ. అనినఁ భోపాగ్ని రగులుచు నధమునాన

దని వధింపుడటంచు వాక్రవ్వ నల వి

షణ్డన నీవు♦ కోపింప యక్ష

సాధుడో వరుణుడో♦ సురాధిపతియో.

185

గీ. దూతయీతనివధియింప♦ దొడరగాన

ధర్మమన రావణుడువిని♦ తరుచరునకు

వాలము ప్రియంబుగాన♦ నవ్వాలమేర్చి

కలయలంకగ్రస్థియు బుచ్చ♦వలయుననిన.

186

వ. ఇట్లు వి. షణువాక్యమ్ముల యకొని వధియింపక రావణుండు చెప్పినబొప్పున
నవ్వాలమ్ముఁ గాల్ప రక్కసులక్కందుంగవిసి. 187

క. వనచరువాలంబునఁ జూచిన కార్పాసంబుల న్వడిన్ నూనియనో
డను నానిపియనలంబిడి. పెనుపొందన్తండనూది♦ విడువంగనంత. 188

శా. ఘనశుష్కేంధన దీపితజ్వలననం♦కాశ ప్రదీప్తుండునై

హనుమంతుండు ప్రధూమితాగ్నివిఃఖా♦యత్తైక వాలంబుచే

కొని తేయులపైని నిప్పులొలయం♦గుప్పించి త్రిప్పంగరా

లినయన్నిప్పులు మంటమంటలయి♦ గ్రాల్పంగోటలుం బేటలున్. 189

ఉ. కళ్ళలుగట్టి నల్గడల♦ గట్టిగబట్టి పురంబుద్రెప్పన

క్కట్టులు ద్రొంచికొంచు జనఁగా♦నివి నాకననెంత మున్నునీ

పాణమెల్లగంటి నిశఁ♦బ్రాభవశోభలు జూడనైతిని

ప్పట్టునఁ జూతునంచు దినఁ♦బావన్నిదెతులు త్రిప్పుచోట్లకున్. 190

వ. ఆప్పుడు కొందఱు రాక్షసాంగనల నకజపాలికేతెంచి.

191

క. జనకజనీతో సంభాషణఁజేసిన క్రోధిఁ ద్రోక♦జ్వలనమునంగా

చ్చినగర్విద్రెప్పుచు నున్నాఁ రనవిని దుఃఖించి యిట్లు♦ధ్యానింపెమదిన్. 192

క. పతిభక్తిఁ బాయకుండిన సతియేయేనై తినేని♦ జ్వలనంబాఘా

పతివార్తందెచ్చిన మాఁ రుతికిన్ హితకారివగుచు♦ బ్రోవవె కగుణన్. 193

క. అనివేడ ననలుడు ప్రదక్షిణజ్వలన లెగయమండి♦ సీతాంశుండ

య్యెను మారుతికట్టెటం గన్నియతఁడరుదఁదియిట్లు♦గ్ధాఁదలచెనెదన్. 194

క. ఘనుడగు రామునికార్యం బునకున్ వచ్చినకతంబా♦భూమిసుతల్లా

ససమోయనిలు సహాయమొ॥ ననుసేర్పక యుండెనగ్ని♦నయశశరంబై. 195

వ. అని యుత్సాహమున విజృంభించి కట్టుంద్రెంచికొని.

196

ఉ. కోటలుపేటలొక్కటిగఁ గురింగిడిదాటుచు దాటుదాటులం
గాటపు నిప్పులంటియుఁ బొగల్ పురిగ్రమ్ముచు నాటకూటముల్
ఘోటక శాలలంగడులుఁ గోపురవీధులు నస్త్రీశాలలున్
ఘోటలగడ్డ లొక్కమొగిఁ దొల్తనె మందెను మంటలెచ్చుచున్.

197

వ. మఱియు.

198

చ. సురవిభునాయు ధాభములఁ శోక సుమాయన పుల్లకాశవి
స్ఫురిత పిశంగ నన్నిభముఁ భూరి హిరణ్మయ రౌప తామ్రక
ర్భుర రుచిరంబులై పొగలుఁ బోవుచు మంటలు మింటనంటి దు
ర్భరగతిఁ గాలె నెల్ల గృహపజ్జులు చిత్రవిచిత్ర రీతులన్.

199

వ. అప్పుడు.

200

చ. దనుజనులాధి నాథుఁడునుఁ దైత్యులు నిల్వను నీడలేక భో
రున మొఱవెట్టుచున్ నడిచిఁ పోలును వెల్వడి పోవుచుండి మం
టను శలభంబులట్టుల నడంగిరి కొందఱు కొందఱుప్పొగల్
కనులనుఁ గ్రమ్మఁగోదెరవుఁ గన్బడమిం బడియుండి రొక్కెడన్.

201

క. చెట్టుల నెక్కెడి వారుం గట్టులఁ బుట్టులను బారఁ గడఁగెడి వారున్
దిట్టతఁజెడి గుండియలం గొట్టుకొనుచుఁ జచ్చువారుఁ గొదువయె చూడన్.

202

చ. సమయమువేచి యక్కపి సిశాచరులొక్కెడఁ దాకి యస్త్రశ
స్త్రములఁ గఠారులం బొడువఁ రాగని మండుచుఁ దోరణస్థదం
డముఁగొనిరేగి నల్గడలఁ దాయుచు మోచుచు వ్రక్కలింపుచున్
దుమురులు సేయుచు న్వలింకఁ దుర్భర లనతండు నెల్లెడన్.

203

వ. అప్పుడు సమస్త దేవ యక్ష గరుడ గంధర్వులాదిగాగల వారందఱు నివ్వెరం
బొగుల మారుతి సముద్రముంజేరి తనవాలం బాట్చుచుండె నంత.

204

గీ. సరమచని తతోవనేచరుఁడు లంకఁ

గాల్చి దైతు లద్రొంచి సుఖంబుగాన
తండలజడిసెందకయుండెఁ దన్వియనిన

తతద్వార్తవిని సంతసించుచుండె.

205

వ. అప్పుడిట్టు లక్కపివరుం డక్కజంబుగ క్కులు పిక్కటిల్ల సెక్కుమ్మడి
సెక్కుండుక్కుమిగుల పురంబేర్చియార్చి పేర్చి తమ్ముంగనియు రక్కసులను

క్కడంచి కొంతవడికి శాంతింజెంది యక్కటాకోనమ్మవనోవక భూవుని నతి
యందు తావుంగురియుంపక పురంబంతయుం జిచ్చునంగాల్పితి నహహ స్వా
మిద్రోహుండనైతి జనకపుత్రి యేమయ్యె సుక్కయని దెందంబునం గుండ
చుండు నమయన్తున.

206

హనుమంతుండు లంకాదహనానంతరమున సీతం దర్శించుట.

గీ. ఘనుని హనుమంతు మించువీరుని నెఱుంగ

మనల మవనిజనంటకఁ పెనఁగి లంక

గాల్చి దైత్యులద్రుంచె సుక్కడె యటంచు

బొగడు కిన్నరాదుల వాకఁ ములను వినియ.

207

క. చని తనుకన్నెని వం! దనములఁ గేల్లోడ్చినిలువఁ ధరణీసుత

తినిగాంచి పావనీసుఖ! ముననున్నాడవెయటంచుఁ మోదించికడుదా.

208

క. గరుడుండనిలుఁడు నీపుకా! శరనిధిదాటంగ బాలుఁ సాహసశక్తుగ

బరగెడివారనిమిషరవు! పురమేర్పన్నీకుఁదక్కఁ బోలగోరులకుకా.

209

క. దనుజులమాయలఁ జిక్కక! కనువిచ్చి మెలంగు నీయఁఖండస్థైర్య

మ్మున కాత్మవెఱుగు సుందితి! ఘనురాముం దెన్నవెపుడొకఁ కడగండ్లుడుగన్.

క. నీపున్నంతకు సుఖినై! యీవితమున నుంటినిప్పుఁ డివేఁగినచో

నేవలన నుందునోగద! యోవాయుతనూజయనినఁ నుప్పొంగుదుఁ దాన్.

211

శా. తల్లియోరుచు మంబుధింగడిచి నేఁధన్యుణ్ నృపుండేగఁదా

వల్లుల్ దాత్రములంబలెన్ దశముఖున్ వ్రచ్చున్సరాగో ఘము

దొల్లంజేసియు నిన్నయోధ్యకును గోఁకొంచుం జనుకా బొందెనా

తల్లక్ష్మీవిభవంబు నాజ్ఞాజయిడుమాఁ దైర్యంబుగా నుండుమా.

212

వ. చనియెదనంచుఁ దత్పదకఁజంబులపైఁబడి సాగ్రమొక్కి- వీ

దొగ్గని జడధిందరించె నిలఁకుంజరణమ్ములు నూని మింటికి

ఘనజవశక్తితోనెగసిఁ కాశ సేగ్రక్కదలంగ నాదిశే

షుని పడగల్వారంగ గ్రదాఁసూర గతుల్ చలియింప దిగ్గునకా.

213

క. తనువేగోడ్ధతి నాకన! మునబెన్నాడుపు వడుపునఁ బొడమిననులిపున్

విని కవులదె వచ్చెంబా! వసియని తరుగిరుల నెక్కిఁపైపైఁజూడకా.

214

వ. అప్పుడు.

215

హనుమంతుండు లంకందాటివచ్చి రామ

చందునిం రి సీతవార్త చెప్పుట

ఉ. వచ్చిన యాంజనేయుఁగనిఁ వానరులందఱు కౌఁగిలింపుమన్
మెచ్చుచు నుబ్బియాడుచునుఁ మేలొనగూడెను నీకతమ్మునన్
వచ్చెను నూకుఁబ్రాణములుఁ వారిధి దాటను మాతరంబె నీ
నచ్చరితంబునిల్పితివిఁ జానకిఁ గన్గెని వచ్చి ధాత్రిలోన్.

216

బ. అనవిని యుబ్బి కంటి జనకాత్మజదాటితి వాధిలంక చి
చ్చునదరికొల్పికొల్పితి నశోకవనమ్మును కొల్లబెట్టితిన్
దనుజులబిట్టడంచితనిఁ దాఁగొని రావణు బుద్ధిచెప్పితిన్
వనజభవాన్త్రబంధన మవారితలీలఁ ద్యజించినిల్చితిన్.

217

వ. అని నవిస్తరమ్ముగఁ దద్యృతాంతంబంతయు నెఱింగింప నంగద జాంబవత్ప్ర
ముఖు లానందంబుంబొంది యింక నిందు నిలువందగదా రామలక్ష్మణ సుగ్రీ
వుల పొలికేతెందుటయ తగునని యెంచి కెప్పున నార్పుచుఁ బేర్చుచు గంతు
లేయుచు నిక్కుచుఁ జొక్కుచు సుగ్రీవుని మధువనమ్ముంజేరి.

218

గీ. పొట్టలన్నిండఁ ఫలమూలఁ ములను మెనవి తేనియలుగ్రోలి వనమెల్లఁదిరిగి తిరిగి
తరుగిరుల నెక్కి దారుచుఁ విరిగిబడుచు రామలక్ష్మణేనజలకుఁ రంటకేగి.

219

క. కవులపురస్సరముగనా నృపతింగనిమొక్కి యాంజనేయుఁడుగంటిన్
విపులాత్మజ సీతకా మీ కృపఁగోరుచు లంకలోఁ జరించెడు సుఖయై.

220

వ. అనిమఱియు.

221

గీ. గాలి సెటిగిన తీవియఁ లవ్రాలి పంకదిగ్ధ మృణాళంబుఁ పగిది డస్సి
రక్క-నస్త్రీలనమమనుఁ జిక్కియుండె రామరామయటందు మీరాకగోరి.

2

క. ఉపవానమ్ముల డయ్యుచుఁ దపములఁ గాలంబుఁ బుచ్చుఁదగుభూశయం
డపియింనుచుండు నెప్పుడు వ్యవహృతసద్ధైర్యయగుచు నలవడువ్యథచేన్.

క. మరువదు మఱి మీనామ నృరణము మీయంగరంబుఁ మక్కువఁగొని మ
ర్చరదుఁఖంబందియు మీ కిరవగుదలమానికంబుఁ నిచ్చెంగొనుండే.

బ. అనితలమానికం బొనఁగఁనందినృపాలుఁడు లక్ష్మణుండు న
క్కున నిడికొంచుదాన నెనఁ గూడిన దుఁఖమునైపలేక యే
డ్చిన నినజాదిముఖ్యులొగిఁ జేసినబోధన రడిల్లి యి
ట్లనియెను రాముఁడా హనుమఁ నచ్చటికిసైనిపొమ్ము నన్నునాన్.

క. జడనిధిఁగట్టియు లంకఁ | దడములతోఁజేరి కూర్చుండి ధనుజాధిపునిన్
గడతేర్చి సీతఁడైకొని | బడసెదవు సమస్తరాజ్యం పదపులుభూపా. 226

క. అనిపల్కివార్ధిదాటిన | తనసాహసార్థ ర్యములను తగుసీతఁగనుం
గొను వృత్తాంతంబుండె | ల్పిన రఘురాముండు ప్రేమవినియెద నలరెన్. 227

క. పాయనితమి దీనినిఁబా | రాయణముం జేయఁగర్తురాహిత్యమును
శ్రీయుతజీవనము యశ | శ్రేయములు ద్రిపాద్విభూతి సిద్ధించుమహిన్. 228

క. శత్రుభయంబబ్బదు న | న్నిత్రులు సమకూడుదు రవమృతపు లడగున్
గోత్రఖ్యాతులు బ్రబలు బ | విత్రత చేకూరుదీని వినినన్ జదువన్. 229

గీ. దివ్యోకంచెమైనఁ దేజ మెక్కువయగు | తీరుగాను దీని సారమఖిల
దురిత తిమిరమడఁప | దొరకొనుటబ్రమే | గౌరవంబుదివిటి కనున మహిని,

క. శ్రీరాముం డిలువేలుపు | గారక్షించున్ సమస్తకామ్యములిడిత
చ్చారిత్రామృతమానీ | సారగ్రంథము పఠించు నదృక్తులకున్. 231

క. ఆచంద్రతారకముగాఁ | బ్రాచీనగ్రంథసరణిఁ బాలింపుమనా
యీచిన్నికావ కన ద | యాచక్షుః ప్రభవ శ్రీహయగ్రీవహరీ. 232

క. అనవదు నిద్వామూ | ర్ని శరదిందూపమా శరీరుంబరేళున్
వనజాతాస్తరణస్థున్ | ఘనకరఖిన్యస్తపుస్తకప్రవిభాసున్. 233

పంచచామరము. సురేశపూజితాంఘ్రిపద్మశోభదాశ్రితద్విరే
ఫరాజిసుందరావరా కృపాకరా చరాచర
రోదరాగిర్ద్రంధ్రజిత్సు వరా పరాత్పరా
నిరీశ్వరాదురంతపాప నిరజౌఘకుంజరా. 234

గద్యంబు ఇది శ్రీమద్ధయగ్రీవ పదారవింద మరంద నిష్యంచేందిందిరా మందా
నందాయ మానమానస శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర బహు
రావంశ పయఃపారావార పూర్ణ సుధాకర వేంకటదాశరథిపాత్ర రాధాకృ
యపుత్ర విరచిత కుమారవిజయ గంగాపరిణయ వదనూప మైరావణచరిత్రాది
ప్రబలిధజాల సరసనన్దుణాలవ్వాల స నవిధేయ లక్ష్మీనరనయ నామధేయ ప్ర తం
జైన మధురామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు సర్వంబును సుందర కాండము.

సర్వ పూర్ణము.

